

15. Engdahl W. Oil collapse signals next phase of global depression. – «Executive Intelligence Review». – Jan. 1, 2009. – Vol.26. – №1. – P.4–5.

16. Krugman P. The Return of Depression Economics and the Crisis. – New York: W. W. Norton; First Edition edition, 2009. – 224 p.

17. Kurz R. Kollaps der Modernisierung: vom Zusammenbruch des Kasernensozialismus zur Krise der Weltökonomie. – Frankfurt am Main: Eichborn, 2009. – 288 s.

18. Hantington S. Stolknovenie civilizacij. – M.: OOO «Izdatel'stvo ACT», 2003. – 603 s.

Grigor O. O., PhD in Public Administration, associate professor, doctoral candidate, the National Pedagogical University: Dragomanov (Kyiv, Ukraine), gileya.org.ua@gmail.com

Technology policy dialogue in the context of contemporary globalization changes

Globalization has brought to life a series of processes that require deep rethinking. Among them – the collapse of a block of differentiation, minimizing the totalitarian thought and creation, increase in strength and values philosophy of peace and cooperation, enhance the credibility and revitalization of democratic institutions and the like. These changes make it necessary to establish new «game rules» to address problems in a globalized world. In place of the «power of authority» comes «the authority of reason», and along with it – new technology diplomacy, which is based on tolerance and mutual understanding. At the same time changing world realities determines the introduction of the principle of political interaction as a consensus. All this calls for a proper theoretical understanding of technology and political communication.

Keywords: people, politics, globalization, consensus, political communication, political technologies.

Григор О. А., кандидат наук по государственному управлению, доцент, докторант, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев), gileya.org.ua@gmail.com

Технологии политического общения в контексте современных глобализационных изменений

Глобализация вызвала к жизни ряд процессов, которые требуют глубокого переосмысления. Среди них – крах блочной системы разграничения государства, минимизация тоталитарного мышления и мироздания, рост силы и значения философии мира и сотрудничества, повышения авторитета и активизация деятельности демократических институтов и тому подобно. Эти изменения вызывают необходимость установления новых «правил игры» по решению проблем, возникающих в глобализованном мире. На смену «авторитета силы» приходит «авторитет разума», а вместе с ним – новые технологии дипломатии, которые основываются на толерантности и взаимном понимании. В то же время изменение мировых реалий детерминирует введение такого принципа политического взаимодействия как консенсус. Все это вызывает необходимость должного теоретического осмысления и технологий политического общения.

Ключевые слова: человек, политика, глобализация, консенсус, политическое общение, политические технологии.

* * *

УДК 327:342.2(303.4)

Дашевська О. В.,

кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри політології, соціології та гуманітарних наук, Дніпропетровський університет ім. Альфреда Нобеля (Україна, Дніпропетровськ), dashevskay@mail.ru

ГЕОПОЛІТИЧНА СТРУКТУРА КРАЇН СВІТУ: ПОШУКИ УНІВЕРСАЛЬНОЇ МОДЕЛІ РОЗПОДІЛУ

В сучасності склалась практика поділу світового геополітичного простору на групи країн з різним геополітичним статусом або місцем. В даному напрямку працюють багато міжнародних організацій, наукових установ та окремих дослідників. Критеріями поділу виступають і економічні, і політичні, і соціальні, і правові, і географічні фактори. Найбільш популярними є моделі ООН, МВФ, Всесвітнього банку, Всесвітнього економічного форуму. Останнім часом спостерігається зацікавленість до проєкту «Freedom House», індексів трансформації, глобалізації та геополітичної потужності. В статті проаналізовано методику розрахунку індексів розвитку людського потенціалу, Polity IV, демократизації, глобалізації. Наведено приклади комплексних моделей оцінки світового геополітичного простору: типологія несоціалістичних країн, політичний атлас сучасності, національна потужність країн світу. Зроблено висновок про актуальність пошуку універсальних моделей та необхідність врахування в них основних геополітичних факторів.

Ключові слова: структура світу, індекс глобалізації, індекс демократизації, національна потужність, політичний атлас сучасності.

Провідними акторами світової політики вважаються держави. Саме держави володіють легітимним правом на використання сили у власних інтересах. Всі держави де-юре виступають як суверенні незалежні соціальні інститути. Водночас, де-факто, часто-густо менші держави залежать від більших, відбувається об'єднання держав у блоки (ЄС, Митний союз) та ін. Крім того, значний вплив на зовнішню політику держав здійснюють економічні фактори. В цій ситуації склалась міжнародна практика поділу світового політичного простору на групи: розвинені країни та ті, що розвиваються; наддержави та мікродержави тощо. Геополітичну структуру світу представляють з різних боків: відносно демократичних процесів; відносно рівня глобалізації чи трансформації; відносно рівня конкурентоспроможності та доходів; відносно релігій та цивілізаційних засад. Єдиної прийнятої усіма членами міжнародної спільноти моделі такого поділу немає.

Дослідженню даної проблематики займаються як вітчизняні, так і зарубіжні науковці: Т. Алексеева, І. Бураковський, Т. Ванханен, Т. Гурр, Г. Екстайн, М. Ільїн, М. Маршалл, А. Мельвиль, В. Ткаченко та ін.

Вагомі результати були досягнуті експертами міжнародних організацій та інститутів, зокрема: ООН, МВФ, Світовий банк, Всесвітній економічний форум, ОЕСР та іншими.

Динамічні зміни геополітичного простору змушують науковців, експертів, дипломатів шукати нові моделі, які б були сприйняті та впроваджені всіма членами клубу ООН.

Мета статті – аналіз існуючих моделей структурування світового геополітичного простору.

Загальноприйнятими концепціями структурування держав по ієрархічних сходах світу є моделі ООН, МВФ та Світового банку, які ґрунтуються на показниках економічного розвитку. Дані класифікації виступають основними орієнтирами і у світовій політиці та міжнародних відносинах.

За методикою ООН країни класифікуються за двома групами: розвинені країни та країни, що розвиваються. Основними критеріями віднесення до тієї чи іншої групи є [1]:

- ВВП на душу населення, ВНП;
- частка продукції обробної промисловості і сфери послуг у ВВП;
- рівень освіти населення;
- тривалість життя населення.

За класифікацією МВФ, країни розподіляються за двома основними групами: індустріальні або промислово розвинені країни та країни, що розвиваються. В рамках названих груп виділяється багато підгруп. Наприклад, в групі промислово розвинених країн виділяють країни G8, країни євро, нові індустріальні країни Азії тощо. Друга група має набагато більше підгруп і їх виділення залежить від цілей аналізу. Так, тут виділяють країни:

- за географічним критерієм (країни СНД, країни Азії, країни Латинської Америки та ін.);
- о за аналітичними критеріями країни розподіляються відносно джерела експортних доходів; відносно чистого кредитора чи дебітора та ін. [2].

Світовий банк виділяє чотири групи країн за ВВП на душу населення: країни з низьким рівнем доходу; країни з доходом нижче середнього; країни з доходом вище середнього; країни з високим рівнем доходу.

Згідно до названих класифікацій до розвинених країн з високим рівнем доходу відносять країни Європи, США, Японію, Австралію, Нову Зеландію та ін. До країн з перехідною економікою та середнім рівнем доходу відносять країни Центрально-Східної Європи, СНД, Китай. Всі інші країни відносять до країн, що розвиваються.

У країнознавстві прийнято дещо іншу класифікацію або типологізацію держав. Тут основним критерієм найчастіше виступають географічні, демографічні та культурні показники. Так, країни поділяються:

– за розмірами (масштабами) території та чисельністю населення: найбільші, великі, середні, малі та мікро;

– за географічним положенням: морські, острівні, континентальні та ін.

Разом із зручністю подібних класифікацій, вони не дозволяють сформувати системне уявлення про розташування країн в світовому геополітичному просторі. Це пов'язано з використанням обмеженого набору критеріїв, які відображають лише одну чи декілька сфер життєдіяльності держави.

Більш комплексні дослідження, які враховують і економічні, і соціально-демографічні та інші фактори, що дозволяють досягнути повну картину саме геополітичного простору ведуться вже більше ніж пів століття.

Під егідою ООН було запропоновано визначення індексу розвитку людського потенціалу, який відображає рівень життя у країнах світу і може слугувати орієнтиром для побудови ієрархії: чим вищий рівень життя, тим більше значення має держава у світовій політиці та міжнародних відносинах.

Оцінка індексу розвитку людського потенціалу здійснюється за трьома групами показників:

1. Очікувана тривалість життя (довголіття);

2. Рівень грамотності населення (середня кількість років витрачених на навчання) та очікувана тривалість навчання;

3. Рівень життя (ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності).

Зрозуміло, що даний індекс не може слугувати обґрунтованим підґрунтям для складання геополітичної ієрархічної карти світу, але як один з індикаторів він довів свою корисність.

Більш близьким до геополітики є проект «Політія» Г. Екстайна та Т. Гурра, які встановили, що «ефективність прийнятих політичних рішень сприяє легітимності політичних режимів та знижує імовірність внутрішньополітичних конфліктів» [3, с. 30]. Тед Роберт Гур організував науковий проект «Polity», метою якого стало збір, аналіз, індексація даних щодо політичних інститутів та режимів незалежних держав. Під керівництвом М. Мршалла Центр міжнародного розвитку та управління конфліктами при Університеті Меріленда та Центр глобальної політики при Університеті ім. Джорджа Нейсона реалізується вже четвертий проект «Polity IV» [8]. В рамках проекту розраховується індекс Polity IV, який заснований на оцінці адитивного показника, що розраховується як різниця між показником DEMOC (вимірює інституціоналізованість демократії) та AUTOC (вимірює інституціоналізованість автократії). Компонентами даних показників виступають:

1. Змагальність процесу формування органів виконавчої влади (від неврегульованості до конкуренції);

2. Відкритість каналів формування органів виконавчої влади (від неврегульованості до конкуренції);

3. Система обмежень, які накладені на органи виконавчої влади (від необмеженої влади до паритету чи субординації);

4. Інституціоналізованість конкурентної політичної участі (від повної не конкурентності до повної конкурентності);

5. Регулювання участі (від неврегульованості до урегульованості).

Індекс Polity IV грається за 21-бальною шкалою, яка описує різні типи державної влади: від повних автократій до повних демократій [9]. Найчастіше даний індекс використовується як показник розвитку демократичних процесів, що дозволяє багатьом дослідникам довести свої гіпотези [6; 10]. Більш детально про досвід використання даного індексу наведено в [1].

Аналіз показників індексу Polity IV засвідчує його переваги та широкі можливості для застосування, водночас він не є достатнім для відображення ієрархічності світового геополітичного простору.

Цікавими є проекти Хельсинського університету під керівництвом Т. Ванханена. В пошуках відповіді на питання – чому одні країни є демократичнішими за інші Т. Ванханен висунув гіпотезу про те, що рівень демократизації залежить від ступеня розподілу ресурсів [12]. В дослідженнях даного вченого представлено два показники:

1) Безпосередньо індекс демократизації, який розраховується як відсоткове відношення показника участі (відсоток голосувавших відносно загальної кількості населення) до показника конкуренції (відсоток голосів чи місць у парламенті, отриманих всіма партіями відносно партії-лідера);

2) Пояснювальний індекс розподілу ресурсів, який включає в себе наступні змінні: рівень урбанізації (відсоток міського населення); відсоток населення, яке не залучено до сільськогосподарської діяльності; кількість студентів ВНЗ на 100 тис. населення; відсоток грамотного населення; частка сімейних сільських господарств відносно інших форм володіння сільськогосподарськими угіддями; ступінь децентралізації несільськогосподарських економічних ресурсів (частка державних підприємств у несільськогосподарському господарстві, частка підприємств з іноземним капіталом, частка у несільськогосподарському виробництві підприємств, що належать великим приватним власникам) [3, с. 37–38; 1, с. 104].

За висновками Т. Ванханена, широкий розподіл соціально-економічних ресурсів сприяє розвитку демократії. Не дивлячись на важливість та обґрунтованість індексу демократизації, його використання знов таки не дозволяє оцінити геополітичний статус країни. Водночас, даний індекс разом з індексом Polity IV показують наявність залежності геополітичного статусу держави від розвитку демократичних процесів, тобто – чим більш розвинена демократія, тим вищу сходинку у геополітичній ієрархії займає країна.

З точки зору мети дослідження викликає інтерес індекс глобалізації, який розраховується KOF Swiss Economic Institute і дозволяє оцінити залученість країн у глобалізований світ. Методика розрахунку даного індексу носить кумулятивний характер. Для розрахунку

індексу глобалізації використовується 24 показники за трьома основними групами [7]:

1. Економічна глобалізація (36%): обсяги міжнародної торгівлі, рівень міжнародної ділової активності, міжнародні інвестиції, тарифна політика, обмеження та податки на міжнародну торгівлю;

2. Соціальна глобалізація (39%): телефонний трафік, перекази коштів, міжнародний туризм, іноземне населення, міжнародне листування, користувачі інтернету (на 1000 чоловік), телебачення (на 1000 чоловік), торгівля газетами з новинами, кількість МакДональдсів, кількість магазинів ІКЕА, торгівля книгами;

3. Політична глобалізація (25%): посольства в країні, членство у міжнародних організаціях, участь у місіях Ради безпеки ООН, міжнародні угоди.

Індекс глобалізації є більш широким і включає оцінку трьох важливих сфер держави: економічну, соціальну та політичну. Водночас, деякі показники викликають недовіру або неоднозначне розуміння (наприклад, кількість магазинів ІКЕА). При цьому, тут зовсім не враховані географічні та демографічні особливості, що не відповідає геополітичній концепції світо устрою.

Розгляд вищенаведених та інших індексних/рейтингових моделей оцінки країн показав неможливість за їх допомогою побудувати геополітичну структуру світу за ієрархічним принципом. Однак, всі ці індекси дозволяють висунути ряд умов, яким повинна відповідати універсальна модель, серед яких обов'язковість врахування найважливіших економічних, політичних, соціальних, демографічних та географічних показників.

Подібні моделі активно розробляються науковою спільнотою. Одна з таких моделей була запропонована ще Академією наук СРСР в 1968 р. (Л. Гордон, В. Тягуненко, Л. Фридман) [4]. Як пишуть російські вчені «це була свого роду відповідь на серію подібних праць, які з'явилися за кордоном (монографія американського вченого Б. Рассета 1967 р., роботи японських вчених Ю. Кіюоку та Х. Іноуе 1964 р., дослідження експертів ООН Д. Макгранхема, С. Рішар-Пруста, Н. Совані 1969 р.)» [3, с. 40]. Метою даної роботи було створення типології капіталістичних країн світу на основі їх соціально-економічного устрою. Для виконання завдань проекту було запропоновано сім груп змінних, які включали 31 показник:

1. Узагальнені показники соціально-економічного розвитку (національний дохід на душу населення, накопичення на душу населення, дохід на одного працездатного);

2. Галузева структура економіки (частка населення в різних секторах економіки – промисловість, сільське господарство, торгівля);

3. Показники ступеня розповсюдженості найманої праці;

4. Рівень людського розвитку (освіченість, калорійність харчування, тривалість життя, число студентів, число мешканців на одного лікаря, розвиненість масових комунікацій);

5. Техніко-економічний рівень виробництва (споживання енергії та сталі на душу населення, число тракторів та автомашин, виробництво синтетичних волокон, протяжність залізничних доріг, потужність атомних станцій);

6. Роль держави в економіці та ступінь милітаризації народного господарства (відношення витратної частини

бюджету до національного доходу, відношення військових витрат до національного доходу, чисельність військових сил);

7. Соціально-демографічні показники (частка працездатного населення, ступінь урбанізації, щільність населення).

Отримані дані були оброблені за допомогою багатомірного статистичного аналізу, що дозволило виділити три головні компоненти, на основі яких була графічно представлена структура країн (рис. 1).

Джерело: Типология несоциалистических стран [4].

За допомогою кластерного аналізу були виділені типи країн: розвинені, ті, що розвиваються та перехідний варіант. Кожна з цих груп поділялась на підгрупи, що дозволило охарактеризувати різні типи країн світу та порівняти їх між собою.

Дана модель цікава з точки зору використаної методології дослідження, яка майже виключила суб'єктивні фактори з аналізу. Подібний до цього підхід представлений в іншому, але вже російському дослідженні «Політичний атлас сучасності» [3]. Автори даного проекту (А. Мельвіль, М. Ільїн, Т. Алексеева) поставили за мету дати емпіричне обґрунтування сучасній структурі світової політики, розробивши багатомірну класифікацію країн-членів ООН.

«Політичний атлас сучасності» має ряд первісних умов, а саме:

– різновекторний характер політичного розвитку країн;

– різні моделі та траєкторії розвитку країн;

– відсутність уніфікованих зразків розвитку сучасного світу;

– розширення політичного простору;

– національні держави залишаються базовими акторами світової політики тощо.

В рамках даного проекту було розроблено взаємозв'язану систему багатомірних і комплексних показників, які в сукупності характеризують місце тієї чи іншої держави у світі, її положення в структурі світових відносин [3]:

1. Індекс державності, який включає в себе: частка зовнішньої допомоги у ВВП держави; вплив внутрішніх конфліктів на стабільність режиму; зовнішня боргова залежність; час існування суверенної державності; внутрішні конфлікти – наявність і масштаби жертв; відношення заявок на патенти резидентів та нерезидентів; територіальне вираження внутрішніх конфліктів; наявність на території країни іноземних військових контингентів; режим прив'язки національної валюти; частка домінуючого етносу в структурі населення країни;

2. Індекс зовнішніх та внутрішніх загроз: проблем з забезпеченням населення питною водою; присутність на території країни нелегальних сепаратистських чи антиурядових рухів; спроби неконституційної зміни влади чи державні перевороти; проблеми недоїдання чи голоду (нестача раціону харчування за нормами FAO); розміщення території країни в зоні підвищеної небезпеки стихійних лих; епідемія ВІЧ/СПІД; незбалансований експорт – переважання одного/двох товарів в структурі експорту (50% і більше); наявність територіальних вимог з боку інших держав; хронічне від'ємне сальдо платіжного балансу; наявність в країні легальних сепаратистських рухів; наявність загрози військової агресії (за оцінками

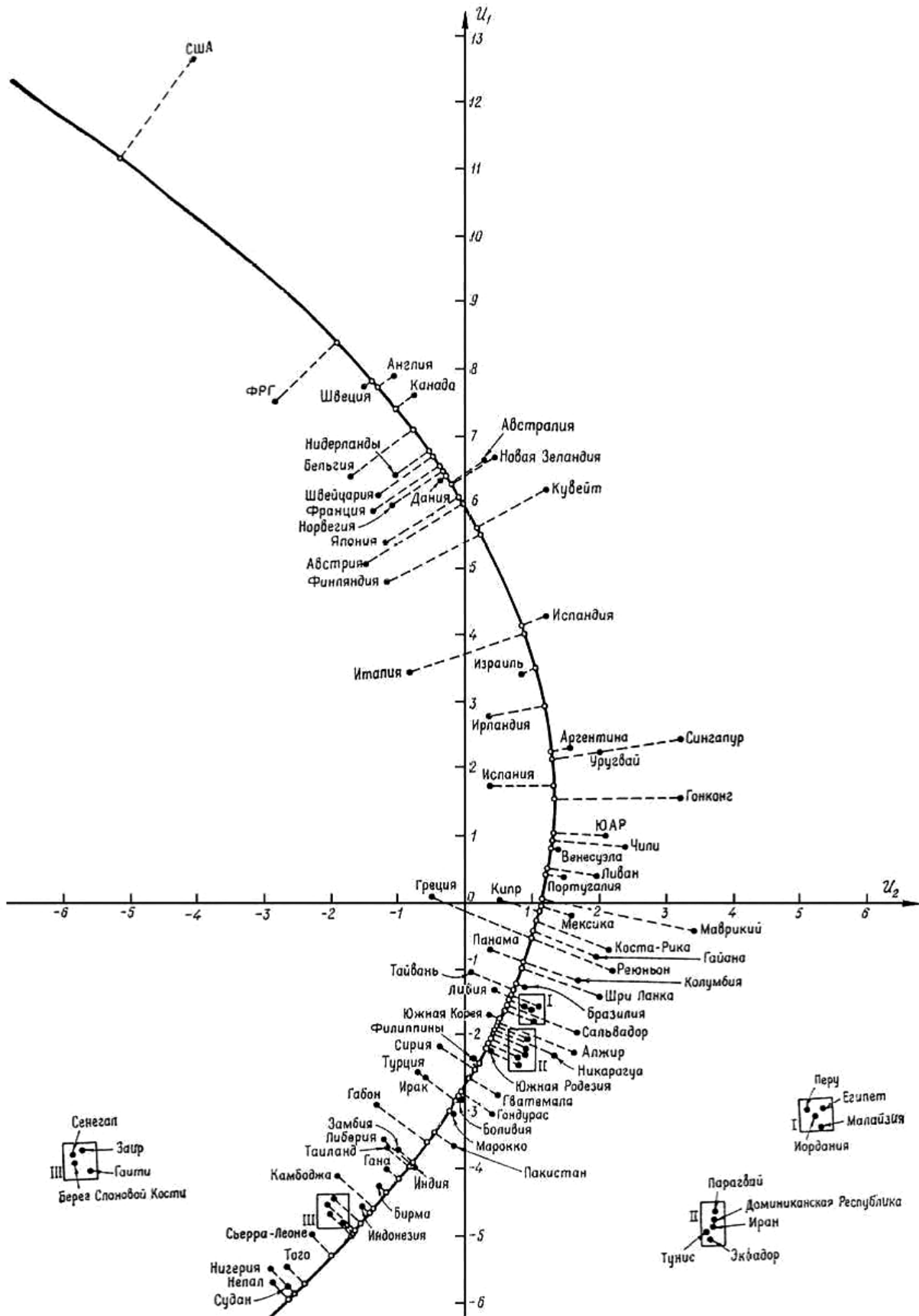

Рис.1. «Дуга розвитку» за Типологією неосоціалістичних країн

уряду); наявність загрози тероризму; надлишкова міграція (за оцінками уряду); залежність від енергоносіїв; скорочення чисельності населення;

3. Індекс потенціалу міжнародного впливу: військові витрати (в дол. США); частка голосів країни при прийнятті колективних рішень МВФ (%); частка у світовому ВВП (%); частка у світовому експорті товарів та послуг (%); фактори посилення міжнародного впливу (наявність статусу постійного члена Ради безпеки ООН; членство країни в Паризькому клубі країн-кредиторів, наявність ядерної зброї, наявність винищувачів четвертого/п'ятого покоління (50 і більше одиниць), наявність Нобелівських премій (не менше 10), постійне розміщення за кордоном значних контингентів (більше 500 військовослужбовців), за виключенням миротворців під егідою ООН, операцій коаліційних сил в Іраку та Афганістані); частка внесків країни в регулярний бюджет ООН (%); чисельність регулярної армії; частка населення країни від загальної чисельності населення світу (%);

4. Індекс якості життя: (ВВП на душу населення (в дол. США за ПС); очікуємо тривалість життя при народженні; витрати на охорону здоров'я на душу населення (в дол. США по ПКС); включеність населення в систему початкової, середньої та вищої освіти; дитяча смертність до 1 року; смертність від хвороб, які передаються (на 100 тис. населення країни); смертність від травм (нещасних випадків, вбивств, самогубств тощо (на 100 тис. населення країни);

5. Індекс інституційних засад демократії: характер (рівень) конкуренції при формуванні виконавчої влади; фактори зміцнення/послаблення інституційних засад демократії (безперервність демократичних традицій після Першої світової війни, відсутність чи підрив конкуренції при формуванні виконавчої влади, порушення конституційного порядку (неконституційна зміна влади, перевороту чи їх спроби, громадянські війни, окупації

та ін., оголошення виконавчої влади більше двох строків підряд, вплив парламенту на формування уряду); вік безперервної мінімальної електоральної традиції (1945–2005 рр.); характер (рівень) парламентської конкуренції; включеність громадян у виборчий процес; частка жінок у нижній палаті парламенту.

У даній моделі використано декілька методів: багатомірний статистичний аналіз, метод головних компонент, кластерний аналіз. Завдяки цьому було отримано важливі висновки, серед яких виділимо наступні:

– виділені лідери «державності» та держави, які мають ускладнення у виборі самостійної стратегії національного розвитку. Останні в значному ступені залежні та керовані ззовні. Визначено, що «лідери державності» – це країни демократичного вибору, відносно високої якості життя та низьких загроз;

– у лідерів за індексом внутрішніх та зовнішніх загроз спостерігається переважно низька якість життя та слабка державність. За невеликим виключенням – це країни авторитарного режиму правління;

– відсутність чи мінімальний рівень загроз лише частково корелює з міжнародним впливом;

– явну більшість країн складають такі, що мають найменший міжнародний вплив. Істотно впливають на хід світового процесу обмежене коло країн, інші мають лише частково впливати в тій чи іншій сфері. Потенціал міжнародного впливу пов'язаний з рівнем державності. Приналежність до країн високого впливу майже не співвідноситься з типом їх політичних режимів та якістю життя населення.

– демократія не приживається в ситуаціях високих загроз і практично не пов'язана з потенціалом міжнародного впливу країни, але якщо демократичні засади отримують розвиток, одним з конкретних результатів є висока якість життя [3].

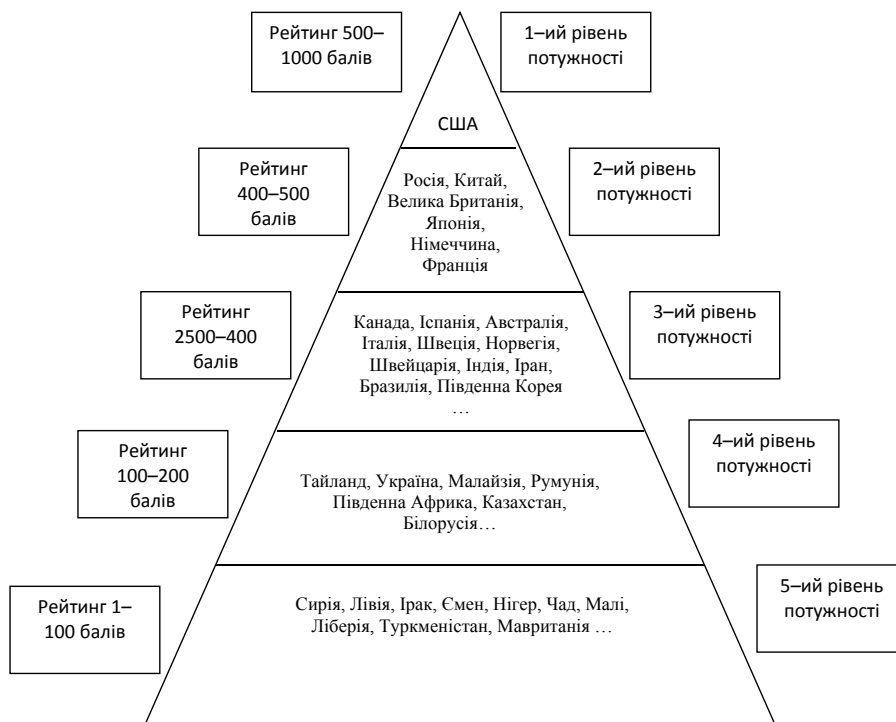

Рис. 2. Глобальна геополітична структура світу за Джерело: S. H. Zarghani, 2007 [5, p. 238].

На основі цих та інших висновків російські дослідники виділили групи країн з різним геополітичним статусом. Дана модель оцінки найбільш наближена до геополітичної концепції і включає в себе достатньо широкий спектр показників.

Іранські вчені у 2007 р. запропонували модель оцінки національної могутності (потужності) країн світу, який покликаний охарактеризувати саме геополітичну ієрархію світу. Проаналізувавши 28 теоретичних моделей автори даного підходу виділили 9 ключових факторів: економічні, політичні, культурні, соціальні, військові, територіальні, науково-технічні, транснаціональні, аерокосмічні. Обравши 87 критеріїв, які характеризують виділені фактори науковці проаналізували 140 країн. Оцінка країни розраховувалась залежно від її частки у загальному обсязі конкретної змінної, а загальний результат – це проста сума балів за кожним з факторів [5]. За результатами оцінки всі країни розподілились між 5 рівнями, що дозволило авторам скласти глобальну геополітичну структуру світу (рис. 2).

Висновки. Проаналізовані моделі оцінки країн та їх розподіл в структурі світу показав неабиякий інтерес до даного питання з боку дослідників та урядовців різних країн світу. Можливості порівняльної політології та міждисциплінарний підхід відкривають простір для подальших досліджень та розробки універсальної моделі геополітичної структури світу з методичними поясненнями щодо кожного рівня.

Список використаних джерел

1. Индексы развития государств мира [Текст]: справочник / О. Т. Гаспарян, Р. У. Камалова, Е. А. Кочешкова и др.; под ред. Ю. А. Нисневича; Науч. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». – М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. – 247 с.
2. Перспектива развития мировой экономики: наследие кризиса, угрозы, неопределенность // Международный валютный фонд [Текст]. – 2014, октябрь. – Вашингтон, округ Колумбия. – 256 с.
3. Политический атлас современности: Опыт многомерного статистического анализа политических систем современных государств. – М.: Изд-во «МГИМО–Университет», 2007. – 272 с.
4. Типология несоциалистических стран мира (опыт многомерного статистического анализа). – М.: Наука, 1976. – 250 с.
5. Hafeznia M. R., S. H. Zarghani, Z. Ahmadipor and A. R. Eftekhari. Presentation a new model to measure national power of the countries. J. Applied Sci. – 2008. – №8. – 230–240.
6. Jalles J. T. Does Democracy Foster or Hinder Growth? Externe – Type Political Regimes in a Large Panel // Economics Bulletin. – 2010. – Vol.30. – No.2. – P.1359–1372.
7. KOF Index of Globalization / KOF, ETH Zürich, 2010 [Web recourse]. – URL: <http://globalization.kof.ethz.ch/>. – Data: 30.08.2015.
8. Polity IV [Web recourse]. – URL: www.cidcm.umd.edu/inscr/polity. – Data: 27.08.2015.
9. Polity IV Project: Political Regime Characteristics and Transitions, 1800–2013 / Monty G. Marshall // Polity IV. – 2014. – June, 6 [Web recourse]. – URL: www.systemicpeace.com/polity/polity4.htm. – Data: 24.08.2015.
10. Sandberg M. Soft Power, World System Dynamics, and Democratization: A Bass Model of Democracy Diffusion 1800–2000 // Journal of Artificial Societies and Social Simulation. – 2011. – Vol.14. – No.1 [Web recourse]. – URL: <http://jasss.soc.surrey.ac.uk/14/1/4.html>. – Data: 10.07.2015.
11. United Nations Statistical Yearbook – Fifty–seventh Issue [Web recourse]. – URL: <http://unstats.un.org/unsd/methods/m49/m49regin.htm>. – Data: 30.08.2015.
12. Vanhanen T. The Emergence of Democracy: A Comparative Study of 119 States, 1850–1979. – Helsinki: Societas Scientiarum Fennica, 1984.

References

1. Indeksyi razvitiya gosudarstv mira [Tekst]: spravochnik / O. T. Gasparyan, R. U. Kamalova, E. A. Kocheshkova i dr.; pod red. Yu. A. Nisnevicha; Nauch. issled. un-t «Vysshaya shkola ekonomiki». – M.: Izd. dom Vysshay shkoly ekonomiki, 2014. – 247 s.

2. Perspektiva razvitiya mirovoy ekonomiki: nasledie krizisa, ugrozyi, neopredelennost // Mezhdunarodnyy valyutnyy fond [Tekst]. – 2014, oktyabr. – Vashington, okrug Kolumbiya. – 256 s.
3. Politicheskiy atlas sovremennosti: Opyit mnogomernogo statisticheskogo analiza politicheskikh sistem sovremennyih gosudarstv. – M.: Izd-vo «MGIMO–Universitet», 2007. – 272 s.
4. Tipologiya nesotsialisticheskikh stran mira (opyit mnogomernogo statisticheskogo analiza). – M.: Nauka, 1976. – 250 s.
5. Hafeznia M. R., S. H. Zarghani, Z. Ahmadipor and A. R. Eftekhari. Presentation a new model to measure national power of the countries. J. Applied Sci. – 2008. – №8. – 230–240.
6. Jalles J. T. Does Democracy Foster or Hinder Growth? Externe – Type Political Regimes in a Large Panel // Economics Bulletin. – 2010. – Vol.30. – No.2. – P.1359–1372.
7. KOF Index of Globalization / KOF, ETH Zürich, 2010 [Web recourse]. – URL: <http://globalization.kof.ethz.ch/>. – Data: 30.08.2015.
8. Polity IV [Web recourse]. – URL: www.cidcm.umd.edu/inscr/polity. – Data: 27.08.2015.
9. Polity IV Project: Political Regime Characteristics and Transitions, 1800–2013 / Monty G. Marshall // Polity IV. – 2014. – June, 6 [Web recourse]. – URL: www.systemicpeace.com/polity/polity4.htm. – Data: 24.08.2015.
10. Sandberg M. Soft Power, World System Dynamics, and Democratization: A Bass Model of Democracy Diffusion 1800–2000 // Journal of Artificial Societies and Social Simulation. – 2011. – Vol.14. – No.1 [Web recourse]. – URL: <http://jasss.soc.surrey.ac.uk/14/1/4.html>. – Data: 10.07.2015.
11. United Nations Statistical Yearbook – Fifty–seventh Issue [Web recourse]. – URL: <http://unstats.un.org/unsd/methods/m49/m49regin.htm>. – Data: 30.08.2015.
12. Vanhanen T. The Emergence of Democracy: A Comparative Study of 119 States, 1850–1979. – Helsinki: Societas Scientiarum Fennica, 1984.

Dashevsk'a O. V., PhD, docent, head of the Department of Political Science, Sociology and Humanities, Alfred Nobel University in Dnepropetrovsk (Ukraine, Dnepropetrovsk), dashevskay@mail.ru

Geopolitical structure of countries of the world: search for a universal distribution model

In modern practice has been the division of the world's geopolitical space in the group of countries with different geopolitical status or location. In this direction work, many international organizations, research institutions and individual researchers. The criteria are the separation of both economic and political, and social, and legal and geographical factors. The most popular model of the UN, IMF, World Bank, World Economic Forum. Recently there has been interest in the project «Freedom House», the index of transformation, globalization and geopolitical power states. The article analyzes the methods of calculation of the indices of human development, Polity IV, democratization and globalization. Examples of integrated assessment modeling of global geopolitical space: Type of non-socialist countries, Political Atlas, the national power of the world. The conclusion about the relevance of search for universal models and the need to incorporate in their main geopolitical factors.

Keywords: structure of the world, the globalization index, the index of democratization, national power, the political world atlas.

Дашевская О. В., кандидат экономических наук, доцент, заведующая кафедрой политологии, социологии и гуманитарных наук, Днепропетровский университет им. Альфреда Нобеля (Украина, Днепропетровск), dashevskay@mail.ru

Геополитическая структура стран мира: поиски универсальной модели распределения

В современности сложилась практика разделения мирового геополитического пространства на группы стран с разным геополитическим статусом или местам. В данном направлении работают многие международные организации, научные учреждения и отдельные исследователи. Критериями разделения выступают и экономические, и политические, и социальные, и правовые, и географические факторы. Наиболее популярны модели ООН, МВФ, Всемирного банка, Всемирного экономического форума. В последнее время наблюдается заинтересованность к проектам «Freedom House», индекс трансформации, глобализации и геополитической мощности государства. В статье проанализированы методики расчетов индексов развития человеческого потенциала, Polity IV, демократизации, глобализации. Приведены примеры комплексных моделей оценки мирового геополитического пространства: типология несоциалистических стран, политический атлас современности, национальная мощь стран мира. Сделан вывод об актуальности поиска универсальных моделей и необходимости учета в них основных геополитических факторов.

Ключевые слова: структура мира, индекс глобализации, индекс демократизации, национальная мощь, политический атлас мира.

* * *